

navadnega poletnega prebivališča grofov Turjaških pogledati, mi ni dopustil čas, akoravno bi bil to rad storil. Posebno lep razgled proti Ljubljani in Snežnikom se nek odpira tam krog in krog.

Blizalo se je že solnce zatonu, ko sem Studenece zapustil. Ker se je ljubljanskemu vozaču zlo domú mudilo, sem si najel na Studencu drug voz, in šlo je precej hitro nocojsnemu prenočišču, Turjaku, nasprot. Gosta tema je kmalo pokrila zemljo, al vendar mi ni bilo dolgočasno, zakaj moj duh se je bavil zopet, kakor pri vožnji čez močvirje, ob gričih pred Šmarijo in o njih hrabrih jugoslovanskih braniteljih. Sledil sem jim, verlim junakom in braniteljem naše domovine, v duhu naprej doli proti Višnji gori in Laščam, in se že naprej serčno veselil, viditi ravno o tem popotvanji kraje, kjer so oni tako krepko učili ptuje silneže razločevati, kaj je „moje in kaj je tvoje.“ Bilo je že pozno, ko dospeva v gostivnico pod Turjak. Hotel sem pa vendar še nocoj koračiti gori na turjaški grad, kamor sem bil od dobrih znancov in prijatlov že večkrat povabljen. Da bi se nekoliko pogrel, ker je precej hladen nočnik pihal, stopim v gorko gostivnico in najdem tū mnogo popotnih, med drugimi tudi gospoda dekana Holcapfel-na iz Ribnice. Priljudno se spustijo z mano v pogovor, in ker iz mojih besed spoznajo, da mislim še naprej iti, mi prijazno svetujejo, naj raj tū prenočim, ker je že pozno. Ubogal sem jih. Kremljala sva potem s prečastitim gospod dekanom, verlim Gorencom, do terde noči in med drugim tudi marsikaj se pomenila o naših ljudskih šolah. Pravi pedagog so ta gospod in res zaslužijo slavivni križec, ki jim kinči domoljubne persi.

Pozno že sem se podal k počitku.

Ko se drugo jutro prebudim, me je že pozdravljajal svit danú skoz okence moje spavnice. Urno šinem na kviško, zakaj danes me je bila volja veliko prehoditi. Najprej sem bil namenjen pomuditi se nekoliko v Turjaku, potem pogledati Lašče, Ponikve in udariti poslednjič memo Dobrega polja in Kerke proti Zatični, kamor sem upal do večera dospeti. Od Turjaka sem že poprej marsikaj slišal in bral, toraj je želja, vse to z lastnimi očmi viditi, pospeševala moje korake. Domačo pesemco prepevaje sem več skakljajal ko šel navkreber po rižasti, v letu 1842 na novo in prav dobro izpeljani cesti. Kmaló se mi je pokazal orjaško zidani grad — slavna zibel ene najhrabrejših rodovin slovenske zemlje; ni tudi dolgo terpelo, in stal sem pred grajskimi vratmi. Kakor sem že zgorej rekel, sem o Turjaku že poprej mnogo slišal in bral; tudi marsikteremu bravcu je gotovo več ali manj o tem znanega, vendar pa hočem še nekoliko omeniti, kar nam stari pisatelji o Turjaku pripovedujejo; zakaj važna in prevažna je zgodovina tega gradu in kraja — vredna, da se nekoliko pri nji pomudimo.

Pred gradom stoji častitljiva stara košata lipa, starim Slovcem sveto drevo. V nje sencí je napravljena pripravna klop za počitek. Vsediva se v duhu, ljubi bravec, na-njo, in slušajva povesti starih mož.

Valvazor piše o tem: „Prebiraje stare zgodovinske bukve najdem v njih, da je na tem mestu še pred Kristusovim rojstvom mesto stalo, ktereга razni zgodovinarji imenujejo Arupenum, Auruponum, Aurupium.“ — Pisatelj Hieronim Megiser to v svojih spisih poterjuje ter še pravi, da se je Octavian Avgust, rimski cesar, osebnó s svojo vojsko leta 31 pred Kristusovim rojstvom tega mesta polastil, mu pa s požarom (ki mu je zažugan bil) prizanesel in ga zopet Aurupencem — Auerspergom — Turjaškím — v stanovanje prepustil. — Pisatelj Jan. Melh. Mader poterjuje vse to in pristavlja še, da je leta 451 po Kristusovem rojstvu „šiba Božja“ Atila to mesto popolnoma razdjal; na to mesto so pozneje turjaški terdni grad ravno tega imena postavili, o kterem pa dandanašnje le še male razvaline na sprednjem griču pod sedanjim gradom

spričujejo. — V dokaz, da so Rimci nekđaj tū bivali, navaja Valvazor napis nekega kamna, ktereга pa že o njegovem času več najti ni bilo. Napis na tem kamnu se je nek glasil:

D. M. AUR. SENEACIONIS. MIL. COH. V. PR. P. V. EX CECIL. QVI. VIX. ANN. XXX. M. VIPIUS. TITIUS. COMANIPUL. EX. HER. CONTUBER. CAR. POS.

Pisatelj Mader piše dalje: V letu 1067 je Konrad Turjaški, ki je s svojima pravima bratoma Pilgramom in Adolfom Turjaškím mirno v Turjaku prebival, ne daleč od starega zidovja nov — tedaj sedanji — grad sozidal. Enako piše o temu tudi Schönleben, samo da dōbo zidanja stavi okoli leta 1060.

Valvazor nadaljuje: „Še dan današnji se kaže na zadnjem, vélikem, okroglo zidanem stolpu lepo izdelan in pozlačen kamen, na kterem se vidi nekoliko gerbov, v sredi njih pa velik, krasno izdelan in pozlačen tur: kot stari turjaški gerb. Pod njim je sledeči napis: „V letu 1067 se je grad po Konradu Turjaškém zidati pričel; pozneje, v letu 1511, ga je potres razdjal; jaz, Trojan Turjaški, sem ga do tal poderl in na novo sozidal leta 1570.“

To je napis, ki se še dan današnji vidi in bere.

(Dalje sledi.)

Narodna pripoved.

(V narečji isterskem).

Bivali su tri brati na nekoj gori, pak jim je oganj zamoril i ogasnul, ter si ga nisu mogli nikako dobiti. A znali su, da va istoj gori živi neki starac, ki ima ognja. Zato se odputi najprija najstareji brat k starcu po ognja. Kada mu pride u kućicu, ga nagovori: „Zdravo starče! dajte mi ognja.“ A starac mu reče: „Sinko! dat ću ti ja ognja, ako mi poveš: Ča ni bilo, ča neće biti?“ A on mu nezna povāt, i ta ga klade pod neki čabar. Kada brat ne pride z ognjem, gre sredni glāt (gledat), ča je z bratom, i ognja prosit. Ko ta pride k starcu, ga pita za brata i oganj, a on mu reče: povej mi: „Ča ni bilo, ča neće biti? ću ti dat ognja i brata.“ Al siromah mu nezna povāt, i mora k bratu pod čabar. Sada vidši najmlaji brat, da ni bratje ni ognja, se uputi sam k starcu, i pridši k njemu u kućicu reče: „Starče! dajte mi ognja i brate; a starac: Povej mi: Ča ni bilo, ča neće biti? ću ti dat ognja i brate.“ Nato počne mladić govoriti: „Imel san pokojnoga otca brez kersta, pak san posadil jedan bob, i po njen san šal na nebo, kupil san verč kersta, a ten toga mi je kravica popasla bob, pak nisan mogal doleka, i san kupil starić mekin, povezal san sve jednu po jednu za moč doleka priti; sada mi je još malo manjkalo, hitil san se doleka i zapičil san se na živu sten, verč san razbil, a kersta nisan prolil; šal san doma, san zel pralicu i bat, i san se vanka zuimal, a kad san se znel, san pokojnoga otca kerstil. Dragi starče! daj mi sada ognja i brate.“ I starac mu je dal ognja i brate. Zapisal J. Volčić.

Kratkočasnica.

Bezeg daj moža!

Resnična prigodba.

Malo pred Božičem je ciganka nekemu 27 let staremu dekletu prerokovala ali kakor pravijo „kvarte šlōgala“: ako ne bo na sveti večer bēzga tresla in v tem klicala „Bezeg daj moža!“ — ne bo prihodnji predpust, akoravno bode dolg, spet nobenega moža dobila. Deklica, si popolnoma zvesta, da ji bo bezeg moža dal, gré komaj pričakovavši božičnega večera za sosedov skeden bezeg trest pa moža klicat. Ob skednju je bila versta otegov zložena, na kterih precej visoko je umazan piskrovezec s svojo robo tiho ležal. Ker je pa dekle naše na vso moč drevesce sukalo in „Bezeg daj mi moža“ kričalo, je mastni Madjarček viditi hotel, kaj da jeto. Al slama se spodersne in loncovéz telebi z otegov